

Drsná volební kroužkovací lekce aneb Co přesně se stalo Pirátům

- CZ24 News | 11. října 2021

ČESKO: Ještě na jaře to vypadalo, že Piráti za asistence STAN porazí ve volbách ANO a Ivan Bartoš bude po volbách horkým favoritem na post premiéra. Neuplynulo ani půl roku a z Pirátů se stala z hlediska počtu mandátů v Poslanecké sněmovně marginální strana, která ani není potřeba pro vznik protibabišovské parlamentní většiny. To, že doplatili na kroužkování, je jen část příběhu. Co se tedy Pirátům přesně přihodilo?

Abychom mohli vysvětlit pád pirátské strany, musíme nejdřív najít důvody jejího vzestupu. Ten se odehrál v parlamentních volbách před čtyřmi lety. Tehdy měli Piráti fantastický finiš. Pár týdnů před volbami průzkumy odhadovaly zisk kolem tří procent, nástup strany Ivana Bartoše odhalily agentury až těsně před hlasováním a v něm nakonec Česká pirátská strana překonala všechna očekávání ziskem téměř 11 procent hlasů.

Volby 2017: Kdo a kde volil Piráty

Pusťte nás na ně! Ta kampaň se nedala přehlédnout. Prostá kombinace černé a bílé působila neobvykle, nepompézně, zároveň jasně, čistě a srozumitelně. A voliči Piráty do sněmovny pustili.

Piráti dokázali oslovit dvě skupiny. Hlavní zisky měli u mladých voličů v dříve tradičních pravicových baštách, tedy zejména v Praze a středních Čechách či části Královéhradeckého i Libereckého kraje. Zároveň ale příliš neztráceli v ostatních krajích, slušnou podporu měli v Sudetech. Piráti byli totiž vnímáni nejen jako strana pro mladé, kterým nikdo jiný „nerozumí“, ale také jako typická protestní strana, k níž se upínají voliči, kteří chtějí radikální, systémovou změnu a nezáleží jim až tolik na tom, jak přesně ta změna bude vypadat.

Jak Piráti přežili úspěch

Klíčovou roli nepochybně sehrál Ivan Bartoš. Charismatický „kluk s dredy“ vyčníval v televizních debatách mezi „starými páprdy“ svou bezprostředností a schopností formulovat obyčejné problémy, které lidi znají. Nevyčníval ale jenom tam. Bartoš čněl a stále vyčnívá i mezi Piráty samotnými, je jednoznačný lídr strany. A snad právě proto se Piráti v prvním skutečném politickém testu nerozpadli.

Měli k tomu přitom docela slušně našlápnuto. Ivan Bartoš několikrát opakoval, že koncept pravice a levice je přežitý. Dělal to nejen kvůli tomu, aby nenahněval potenciální voliče z jedné či druhé strany, ale i kvůli tomu, aby si nerozhádal své vlastní členy. Ti jsou totiž taky zleva i zprava, jak je vidět mimo jiné na pirátském veřejném internetovém fóru.

Piráti tradiční stranou

Česká pirátská strana se své role v Poslanecké sněmovně zhostila relativně se ctí. Žádné extravagantní oblečení, žádné opiové orgie, naopak se velmi brzy zorientovala v běžných sněmovních procesech, byla vidět.

To Pirátům otevřelo dveře k dalším skupinám voličů, kteří je do té doby nebrali vážně a nedokázali si

jejich působení v parlamentu vůbec představit. Už to zkrátka pro voliče přestávala být protisystémová strana. Bartoš přitom Piráty posunul více doprava, než kde ve skutečnosti leží těžiště jejich členské základny, tedy dál od oněch neomarxistických názorů, které mu předhazoval Andrej Babiš ve volební kampani.

Tenhle posun také přivedl Bartoše k velkému politickému risku v podobě spojení do volební koalice s hnutím STAN, zatímco další tři parlamentní „protibabišovské“ strany vytvořily koalici Spolu. Obě koalice začaly do značné míry fungovat jako spojené nádoby, kdy pokles přízně na jedné straně kompenzoval růst přízně na straně druhé. Mnoho potenciálních voličů tedy oba bloky neztrácel, horší to bylo se získáváním voličů nových.

Kroužkovací knockout

Proč to celé bylo pro Piráty velké riziko? Spojením se „státotvorným“ STAN a ještě více tím, že se přihlásili k plánu na vytvoření budoucí vlády se všemi těmi starými klasickými stranami v čele s ODS, přišli o značnou část atraktivity pro protestní voliče. A Babiš v souboji právě o tuto skupinu voličů z Pirátů svou brutální rétorikou udělal v podstatě tradiční stranu, která nemůže přinést zásadní změnu. Piráti za tuto ztrátu nenašli náhradu. Babiš tím paradoxně pomohl ke své porážce v souboji s koalici Spolu, ale to už je jiný příběh.

Další zdánlivě skrytý problém, který ale ve skutečnosti křičel ze všech dosavadních voleb, kterých se Piráti zúčastnili, je ono vyčnívání Ivana Bartoše. Jistě, bez něj by Piráti nebyli nikde. Jenže strana, u níž její vlastní voliči nedokážou vyjmenovat víc než pět představitelů, nemůže počítat s tím, že se od voličů dočká kroužkování zcela neznámých jmen. A už vůbec nemůže jít do volební koalice se stranou, která je naopak na známých osobnostech postavená.

V parlamentních (2017) i krajských (2020) volbách se voliči Pirátů chovali stejně jako u jakékoliv nové protestní strany postavené na silné ústřední osobě. Volili stranu a neobtěžovali se až na výjimky s udělováním preferenčních hlasů. Úplně naopak to má STAN. Jeho voliči ve stejných volbách vždy zuřivě kroužkovali, protože kandidáty dobře znali.

V roce 2017 získali Piráti a Starostové, kandidující tehdy zvlášť, dohromady 15,97 %, letos dostal PirSTAN 15,62 %. Plus minus stejně. To, že STAN nakonec ukořistil 33 z 37 mandátů pro tuto koalici, vůbec nemusí znamenat, že voličů STAN bylo letos více než voličů Pirátů. Jen prostě voliči Starostů zase kroužkovali, zatímco pirátští příznivci z výše uvedených důvodů ne.

Znamená to, že hlasy pro Piráty nezmizely, ale ve výsledku se zhmotnily v podobě křesel pro Starosty.